

ЗАТВЕРДЖЕНО

Постанова Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг

29.09.2023 № 1800

**Порядок (методика)
визначення розміру штрафів, які накладаються Національною
комісією, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та
комунальних послуг**

I. Загальні положення

1.1. Цей Порядок встановлює механізм визначення розміру штрафів, які накладаються Національною комісією, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг (далі – НКРЕКП):

1) за порушення ліцензіатами законодавства у сферах енергетики та комунальних послуг та відповідних ліцензійних умов;

2) за зловживання на оптовому енергетичному ринку.

Розмір штрафів визначається НКРЕКП з урахуванням вимог законів України «Про Національну комісію, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг», «Про ринок електричної енергії», «Про ринок природного газу», «Про теплопостачання» та «Про природні монополії».

1.2. Дія цього Порядку поширюється:

1) в частині розрахунку розміру штрафів за порушення ліцензіатами законодавства у сферах енергетики та комунальних послуг та відповідних ліцензійних умов згідно з розділом II цього Порядку – на ліцензіатів НКРЕКП, що провадять діяльність у сферах енергетики та комунальних послуг (далі – ліцензіати);

2) в частині розрахунку розміру штрафів за зловживання на оптових енергетичних ринках згідно з розділом III цього Порядку:

на учасників оптового енергетичного ринку (як юридичних осіб, так і фізичних осіб – суб'єктів господарювання), які зареєстровані як учасники оптового енергетичного ринку в порядку, затвердженому НКРЕКП;

на учасників ринку електричної енергії (учасників ринку) та суб'єктів ринку природного газу, які здійснюють або мають намір здійснювати діяльність на оптовому енергетичному ринку;

на осіб, які виконують функції адміністратора передачі даних або адміністратора платформи інсайдерської інформації;

на споживачів електричної енергії та/або природного газу з сумарною максимальною потужністю споживання 600 ГВт·год на рік та вище;

на посадових осіб учасників оптового енергетичного ринку.

1.3. У цьому Порядку терміни вживаються в таких значеннях:

додаткова вигода (потенційна вигода) – додатковий та/або потенційний дохід або вигода в іншій формі, які порушник спромігся чи мав намір отримати та/або збитки чи витрати, яких він спромігся чи мав намір уникнути внаслідок вчинення порушення, безпосередньо чи опосередковано;

індивідуальне пом'якшення – зменшення підсумкового розміру штрафу з урахуванням факту усунення порушення після його виявлення НКРЕКП та початку розгляду питання щодо відповідальності за його вчинення;

підсумковий розмір штрафу – остаточно визначений розмір штрафу, розрахований у межах граничних розмірів штрафу, передбачених чинним законодавством.

Інші терміни вживаються в цьому Порядку у значеннях, наведених у законах України «Про Національну комісію, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг», «Про природні монополії», «Про ринок природного газу», «Про ринок електричної енергії», «Про теплопостачання», Порядку контролю за дотриманням ліцензіатами, що провадять діяльність у сферах енергетики та комунальних послуг, законодавства у відповідних сферах та ліцензійних умов, затвердженого постановою Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг, від 14 червня 2018 року № 428.

1.4. Перед винесенням на засідання НКРЕКП, що проводиться у формі відкритого слухання, питання про накладення штрафу (штрафів) за порушення законодавства у сферах енергетики та комунальних послуг та відповідних ліцензійних умов або за порушення законодавства щодо запобігання зловживанням на оптових енергетичних ринках відповідальний структурний

підрозділ НКРЕКП розраховує розмір штрафу за кожне окреме вчинене порушення відповідно до розділів II та III цього Порядку.

НКРЕКП включає в обґрунтування до проєкту рішення про накладення штрафу результати розрахунку розміру штрафу відповідно до цього Порядку, у тому числі результати кожного етапу розрахунку розміру штрафу з відповідним поясненням застосованих коефіцієнтів та коригувань (коригуючих відсотків).

Розрахунок розміру штрафу з відповідним поясненням застосованих коефіцієнтів та коригувань (коригуючих відсотків) надсилається на електронну адресу ліцензіата/учасника оптового енергетичного ринку, що зазначена у ліцензійному реєстрі/реєстрі учасників оптового енергетичного ринку в день оприлюднення проєкту рішення на офіційному вебсайті НКРЕКП.

1.5. Цей Порядок не застосовується при прийнятті НКРЕКП рішення про застосування інших, крім штрафу, видів санкцій, передбачених чинним законодавством (застереження та/або попередження про необхідність усунення порушень, зупинення дії ліцензії, анулювання ліцензії, адміністративні стягнення до посадових осіб суб'єктів господарювання, що провадять діяльність у сферах енергетики та комунальних послуг).

1.6. При визначенні розміру штрафів за порушення законодавства у сферах енергетики та комунальних послуг та відповідних ліцензійних умов відповідно до розділу II цього Порядку та при визначенні розміру штрафів за зловживання на оптовому енергетичному ринку відповідно до розділу III цього Порядку НКРЕКП, зокрема, керується принципами пропорційності покарання та порушення, ефективності, розумності та недискримінаційності.

II. Розрахунок розміру штрафів, що накладаються на ліцензіатів за порушення законодавства у сферах енергетики та комунальних послуг та відповідних ліцензійних умов

2.1. Етапи розрахунку розміру штрафів

Розрахунок штрафів за порушення законодавства у сферах енергетики та комунальних послуг та відповідних ліцензійних умов складається з таких етапів:

1) визначення початкового розміру штрафу, що включає:
застосування критеріїв оцінки серйозності та характеру порушення;
розрахунок завданої ліцензіатом шкоди, або отриманої додаткової вигоди, внаслідок порушення (у разі можливості встановлення такої шкоди або додаткової вигоди);

2) коригування розміру штрафу з урахуванням тривалості порушення;

3) коригування розміру штрафу з урахуванням пом'якшуючих та/або обтяжуючих обставин;

4) коригування розміру штрафу з метою забезпечення належного рівня стримування від майбутніх порушень та забезпечення пропорційності покарання та порушення;

5) визначення підсумкового розміру штрафу та коригування розміру штрафу для уникнення перевищення максимальної та мінімальної межі штрафу;

б) застосування індивідуальних пом'якшень.

2.2. Визначення початкового розміру штрафу

2.2.1. Початковий розмір штрафу за відповідне порушення визначається шляхом застосування до фактичних обставин порушення визначених цим розділом критеріїв оцінки серйозності та характеру порушення, яким присвоєна кількість балів залежно від серйозності впливу таких критеріїв, а також коефіцієнту завданої шкоди або додаткової вигоди.

2.2.2. За результатами оцінки кожного з критеріїв серйозності та характеру порушення визначається певна кількість балів для відповідного порушення за цим критерієм.

2.2.3. Значення балів, що присвоєні відповідним критеріям, підсумовуються, і отримана сума балів становить оцінку серйозності та характеру порушення.

2.2.4. Початковий розмір штрафу розраховується на основі оцінки серйозності та характеру порушення за формулою

$$P_{basic} = (XX \times P_{max} \times Dmg)/100 \quad (1)$$

де:	XX	– відсоток серйозності та характеру порушення, що визначається за результатами оцінки серйозності порушення, яка здійснюється у порядку, визначеному пунктами 2.2.6 – 2.2.12 цієї глави, %;
	P_{max}	– максимальний розмір штрафу за відповідне порушення законодавства та/або ліцензійних умов, передбачений чинним законодавством;
	Dmg	– коефіцієнт завданої шкоди або додаткової вигоди (у разі можливості встановлення завданої шкоди та/або додаткової вигоди), наведений у пункті 2.2.14 цієї глави.

2.2.5. З метою оцінки серйозності та характеру порушення застосовуються критерії, наведені у пунктах 2.2.6 – 2.2.11 цієї глави, із застосуванням відповідних балів ваги кожного з критеріїв.

2.2.6. Для оцінки серйозності та характеру порушення застосовуються такі критерії:

1) критерії щодо суб'єкта господарювання, який порушив законодавство та/або ліцензійні умови:

тип ліцензіата;
величина ліцензіата;

2) критерії, що безпосередньо стосуються вчиненого порушення:

предмет порушення;
тип постраждалої сторони;
масштаб впливу порушення.

2.2.7. За критерієм «тип ліцензіата» визначаються:

1) інфраструктурні ліцензіати (3 бали), а саме, ліцензіати НКРЕКП, що провадять діяльність з:

транспортування природного і нафтового газу трубопроводами;
розподілу природного і нафтового газу трубопроводами;
передачі електричної енергії;
розподілу електричної енергії (в тому числі малими системами розподілу);
централізованого водопостачання, централізованого водовідведення в обсягах, що перевищують рівень, який встановлюється ліцензійними умовами;
виробництва теплової енергії на теплоелектроцентралях, теплоелектростанціях, атомних електростанціях і когенераційних установках теплової енергії (в тих випадках, коли такий виробник не має конкурентів на території провадження своєї діяльності);
здійснення функцій оператора ринку;
здійснення функцій гарантованого покупця;
зберігання (закачування, відбору) природного газу;
надання послуг установки LNG.

2) неінфраструктурні ліцензіати (2 бали), а саме, ліцензіати, що провадять діяльність з:

виробництва електричної енергії;
зберігання енергії;
агрегації;
постачання електричної енергії споживачу;
перепродажу електричної енергії (трейдерської діяльності);
постачання природного газу та інших речовин, транспортування яких здійснюється трубопровідним транспортом;

виробництва теплової енергії на теплоелектроцентралях, теплоелектростанціях, атомних електростанціях і когенераційних установках теплової енергії (в тих випадках, коли такий виробник має конкурентів на території здійснення своєї діяльності).

Тип ліцензіата НКРЕКП визначається відповідно до тієї діяльності, яку ліцензіат НКРЕКП провадить, зокрема, на підставі отриманих ним ліцензій, і загалом є сталою категорією протягом періоду такої ліцензованої діяльності.

Тип ліцензіата НКРЕКП може змінюватись у разі зміни виду діяльності, наприклад, внаслідок отримання ліцензії на інший вид діяльності чи зупинення/анулювання дії поточної ліцензії.

2.2.8. За критерієм «величина ліцензіата» визначаються:

- великі ліцензіати (6 балів);
- середні ліцензіати (4 бали);
- малі ліцензіати (1 бал).

Детальна класифікація за критерієм «величина ліцензіата» визначається відповідно до додатка 1 до цього Порядку.

2.2.9. За критерієм «предмет порушення» визначаються такі види порушень:

- 1) порушення щодо організаційних питань ліцензованої діяльності:
 - порушення кадрових вимог до провадження господарської діяльності (2 бали);
 - порушення щодо недостовірності подання фінансової звітності (3 бали);
 - порушення щодо засобів провадження ліцензованої діяльності (3 бали);
 - порушення щодо питань відокремлення та незалежності (3 бали);
 - інші порушення щодо організаційних питань ліцензованої діяльності (2 бали);
- 2) порушення щодо виконання рішень, прийнятих за результатами перевірок (3 бали);
- 3) порушення щодо поводження з інформацією (ненадання інформації, на законну вимогу НКРЕКП) (3 бали);
- 4) порушення в частині провадження господарської діяльності, що підлягає ліцензуванню, у період зупинення дії ліцензії (3 бали);
- 5) порушення законодавства/правил/технічних норм, встановлених режимів роботи ліцензованої діяльності (3 бали);
- 6) порушення щодо виконання інвестиційних програм, планів розвитку та оновлення основних фондів (3 бали);
- 7) порушення щодо тарифів/цін/плати за послуги, цільового використання коштів, передбачених в тарифі (3 бали);

8) порушення щодо надання послуг та/або взаємодії зі споживачами/ліцензіатами/третіми сторонами (3 бали);

9) порушення щодо укладання/дотримання договорів/актів (2 бали);

10) порушення законодавства щодо виконання спеціальних обов'язків (1 бал);

11) порушення щодо виконання нормативно-правових актів, рішень інших органів державної влади та інші порушення, дослідження яких, належить до компетенції НКРЕКП (2 бали).

У разі, якщо оцінюване порушення одночасно підпадає під декілька видів порушень та неможливо визначити вид, що має найбільш тісний зв'язок із порушенням, для цілей оцінки серйозності та характеру буде застосовуватись вид порушення із найбільшою кількістю балів (з тих видів, що підлягають застосуванню до оцінюваного порушення).

2.2.10. Постраждалими від порушення сторонами можуть бути ліцензіати, учасники ринків та споживачі. Кожен з цих типів постраждалих сторін окремо оцінюється у 3 бали. У разі наявності декількох постраждалих від порушення сторін сума балів підсумовується (максимально до 6 балів).

2.2.11. За критерієм «масштаб впливу порушення» визначаються порушення, що впливають на:

від 1 до 10 ліцензіатів, учасників ринку, споживачів (1 бал);

від 10 (включно) до 99 ліцензіатів, учасників ринку, споживачів (2 бали);

100 та більше ліцензіатів, учасників ринку, споживачів (3 бали).

2.2.12. Значення балів, що присвоєні відповідним критеріям, наведеним у пунктах 2.2.7 – 2.2.11 цієї глави, підсумовуються і отримана сума балів становить оцінку серйозності та характеру порушення та визначає такі величини відсотків від максимального розміру штрафу, передбаченого чинним законодавством, що застосовуються для цілей формули 1.

Сума оцінки серйозності та характеру (бали)	Відсоток серйозності та характеру порушення
4 – 7	1 %
8 – 12	5 %
13 – 15	7 %
16 – 18	10 %
19 – 21	15 %

2.2.13. НКРЕКП припиняє розрахунок розміру штрафів та застосовує інші види санкцій, передбачені чинним законодавством, за наявністю однієї або двох з таких умов:

1) сума оцінки серйозності та характеру порушення, розрахована відповідно до пункту 2.2.12 цієї глави, не перевищує 12;

2) порушення та наслідки порушення були повністю усунуті порушником до початку розгляду питання щодо відповідальності ліцензіата на засіданні НКРЕКП в порядку, передбаченому чинним законодавством.

2.2.14. У разі наявності шкоди, завданої споживачам, ліцензіатам, або додаткової вигоди, отриманої ліцензіатом внаслідок вчинення порушення, та можливості їх визначення, НКРЕКП для цілей обрахунку початкового розміру штрафу застосовує такі коефіцієнти

Розмір завданої шкоди / отриманої додаткової вигоди	Коефіцієнт
Шкода/додаткова вигода відсутня (чи її розрахунок неможливий)	1
від 1 грн до 1 000 000 грн	1.1
від 1 000 001 грн до 5 000 000 грн	1.2
від 5 000 001 грн до 10 000 000 грн	1.3
від 10 000 001 грн до 200 000 000 грн	1.4
від 200 000 001 грн до 400 000 000 грн	1.5
від 400 000 001 грн до 600 000 000 грн	1.6
від 600 000 001 грн до 1 000 000 000 грн	1.7
від 1 000 000 001 грн до 5 000 000 000 грн	1.8
від 5 000 000 001 грн до 9 000 000 000 грн	1.9
понад 9 000 000 000 грн	2

У разі відсутності шкоди/отриманої додаткової вигоди від заподіяного порушення або неможливості її обрахунку величина коефіцієнту дорівнює 1. Розрахунок шкоди чи додаткової вигоди здійснюється згідно з алгоритмом, наведеним у додатку 2 до цього Порядку.

Не вважається отриманням додаткової вигоди суми надлишково отриманого або недоотриманого доходу (суми економії/перевитрати коштів) від здійснення відповідної ліцензованої діяльності, що визначаються відповідно до додатків 22 – 28 до Порядку контролю за дотриманням ліцензіатами, що провадять діяльність у сферах енергетики та комунальних послуг, законодавства у відповідних сферах та ліцензійних умов, затвердженого постановою НКРЕКП від 14 червня 2018 року № 428, в рамках перевірки дотримання ліцензіатами структур відповідних тарифів та виконання інвестиційних програм, у разі якщо НКРЕКП за результатами перевірки має намір прийняти рішення про встановлення (зміну) тарифів на товари (послуги) для відповідного ліцензіата, зокрема зменшити діючий тариф, вилучивши зі структури тарифу кошти за недотримання ліцензіатом структури тарифу та/або невиконання (недовиконання) інвестиційної програми, або врахувати ці кошти як джерело фінансування інвестиційної програми.

Якщо порушення, що розглядається НКРЕКП, кваліфікується через застосування норм декількох нормативно-правових актів, але за суттю є однією (єдиною) дією (бездіяльністю), таке порушення має розглядатися як одне (єдине) порушення.

2.3. Коригування розміру штрафу з урахуванням тривалості порушення

2.3.1. У разі якщо під час здійснення заходів державного контролю за дотриманням ліцензіатами законодавства та/або ліцензійних умов НКРЕКП виявить порушення, що тривало/триває протягом певного періоду (строку), НКРЕКП застосовує коригування початкового розміру штрафу, розрахованого відповідно до пункту 2.2.4 глави 2.2 цього розділу, з урахуванням тривалості порушення. Коригування здійснюється за формулою

$$P_{\text{time adj}} = P_{\text{basic}} + (P_{\text{basic}} \times t_c \times n) \quad (2)$$

де:

$P_{\text{time adj}}$	– розмір штрафу, скоригований з урахуванням тривалості порушення;
P_{basic}	– початковий розмір штрафу, розрахований відповідно до пункту 2.2.4 глави 2.2 цього розділу;
t_c	– коефіцієнт у розмірі 0,001;
n	– кількість календарних днів, впродовж яких тривало/триває порушення.

2.3.2. Кількість календарних днів, впродовж яких тривало/триває порушення, визначається від моменту фактичного початку дій/бездіяльності, що становлять порушення вимог чинного законодавства у сферах енергетики та/або комунальних послуг та/або відповідних ліцензійних умов, та до:

1) моменту фактичного припинення дій/бездіяльності, що становлять порушення, або

2) моменту виявлення порушення, що триває, під час здійснення заходу державного контролю за дотриманням ліцензіатами законодавства та/або ліцензійних умов.

2.3.3. Максимальний відсоток коригування з урахуванням тривалості порушення не може перевищувати 50 % від початкового розміру штрафу, розрахованого відповідно до пункту 2.2.4 глави 2.2 цього розділу.

2.4. Коригування розміру штрафу з урахуванням пом'якшуючих та/або обтяжуючих обставин

2.4.1. За наявності пом'якшуючих та/або обтяжуючих обставин, НКРЕКП під час розрахунку штрафу за порушення коригує (зменшує або збільшує) розмір штрафу, скоригований (у разі потреби) відповідно до пункту 2.3.1 глави 2.3 цього розділу.

2.4.2. Коригування розміру штрафу, з урахуванням пом'якшуючих та/або обтяжуючих обставин здійснюється за формулою

$$P_{\text{conditions}} = P_{\text{time adj}} - (P_{\text{time adj}} \times \text{ext})/100 + (P_{\text{time adj}} \times \text{aggr})/100 \quad (3)$$

де: $P_{\text{conditions}}$ – розмір штрафу, скоригований з урахуванням пом'якшуючих та/або обтяжуючих обставин;
 $P_{\text{time adj}}$ – розмір штрафу, скоригований з урахуванням тривалості порушення, відповідно до пункту 2.3.1 глави 2.3 цього розділу;
 ext – коефіцієнт (коригуючий відсоток) пом'якшуючих обставин вчиненого порушення;
 aggr – коефіцієнт (коригуючий відсоток) обтяжуючих обставин вчиненого порушення.

2.4.3. НКРЕКП визначає розміри коефіцієнтів (коригуючих відсотків) для пом'якшуючих та обтяжуючих обставин для кожного окремого порушення в кожному конкретному випадку, залежно від наявності/відсутності відповідних обставин чи комбінації відповідних обставин.

2.4.4. Максимальний відсоток коефіцієнта (коригуючого відсотка) за пом'якшуючі обставини вчиненого порушення не може перевищувати 60 %.

2.4.5. Максимальний відсоток коефіцієнта (коригуючого відсотка) за обтяжуючі обставини вчиненого порушення не може перевищувати 60 %.

2.4.6. Пом'якшуючими обставинами вчиненого порушення є:

- 1) поведінка порушника, спрямована на зменшення негативних наслідків порушення (коригуючий відсоток 30 %);
- 2) негайне припинення порушення після його виявлення (коригуючий відсоток 20 %);
- 3) сприяння виявленню порушення НКРЕКП (коригуючий відсоток 10 %).

2.4.7. Обтяжуючими обставинами вчиненого порушення є:

1) поведінка порушника, спрямована на приховування порушення та його негативних наслідків (коригуючий відсоток 30 %);

2) поведінка порушника, спрямована на продовження вчинення порушення після того, як НКРЕКП стало відомо про вчинення такого порушення (коригуючий відсоток 20 %);

3) повторне вчинення порушення (коригуючий відсоток 10 %).

2.5. Коригування розміру штрафу з метою забезпечення належного рівня стримування від майбутніх порушень та забезпечення пропорційності покарання та порушення

2.5.1. З метою дотримання принципу пропорційності під час визначення розміру штрафу за порушення НКРЕКП має право здійснити:

1) збільшення розміру штрафу, розрахованого та скоригованого відповідно до глав 2.2 – 2.4 цього розділу, до 100 % у разі його неспівмірності з вчиненим порушенням.

Неспівмірність розрахованого розміру штрафу із вчиненим порушенням визначається в кожному окремому випадку правопорушення, що відповідає принципу розумності, який полягає, серед іншого, у врахуванні всіх фактичних обставин кожного окремого порушення. Для порушень, щодо яких можливо визначити розмір завданої шкоди/отриманої вигоди, критерій неспівмірності може становити перевищення розміру розрахованої шкоди/вигоди більше ніж у 20 разів за розмір розрахованого штрафу. Для порушень, щодо яких неможливо визначити розмір завданої шкоди/отриманої вигоди, критерій неспівмірності визначається на основі фактичних обставин кожного окремого порушення;

2) зменшення (у виняткових випадках) розміру штрафу, розрахованого та скоригованого відповідно до глав 2.2 – 2.4 цього розділу, до 80 % у разі, якщо сплата повного розміру штрафу обґрунтовано є неможливою або призведе до важкого фінансового стану та подальшої неплатоспроможності порушника, або розмір такого розрахованого штрафу не співвідноситься з важкістю правопорушення/ступенем завданої шкоди.

2.5.2. Під час коригування розміру штрафу відповідно до положень пункту 2.5.1 цієї глави, НКРЕКП враховує величину ліцензіата, його фінансове становище на момент вчинення порушення та за попередні фінансові роки, загальну кількість порушень (у тому числі кількість однотипних правопорушень), вчинених порушником за період, що перевіряється, а також розмір завданої шкоди та/або додаткової вигоди, отриманої внаслідок вчиненого порушення (у разі встановлення такої додаткової вигоди чи шкоди).

2.5.3. Для забезпечення належного рівня стримування від майбутніх порушень (дотримання принципу ефективності санкцій) НКРЕКП має право здійснити збільшення розміру штрафу, розрахованого та скоригованого відповідно до глав 2.2 – 2.4 цього розділу, до 50 % у разі, якщо НКРЕКП має підстави вважати, що розрахований розмір штрафу не втримає порушника від допущення відповідних порушень у майбутньому. Такими підставами можуть бути, зокрема, матеріальне становище порушника, розмір очікуваної вигоди від порушення, вчинення подібних порушень у минулому.

2.6. Визначення підсумкового розміру штрафу, коригування розміру штрафу для уникнення перевищення максимальної та мінімальної межі штрафу

2.6.1. Підсумковим розміром штрафу за правопорушення є штраф, розрахований та скоригований відповідно до глав 2.2 – 2.5 цього розділу.

2.6.2. Підсумковий розмір штрафу не може перевищувати максимальні розміри штрафів за правопорушення, передбачені чинним законодавством України, зокрема, законами України «Про ринок електричної енергії», «Про ринок природного газу», «Про теплопостачання», «Про природні монополії».

2.6.3. У випадку, якщо підсумковий розмір штрафу, розрахований та скоригований відповідно до глав 2.2 – 2.5 цього розділу, перевищує максимальний розмір штрафу, передбачений чинним законодавством України, НКРЕКП коригує підсумковий розмір штрафу до розміру, що не перевищує максимального штрафу за правопорушення, передбачене чинним законодавством України.

2.6.4. У випадку, якщо підсумковий розмір штрафу, розрахований та скоригований відповідно до глав 2.2 – 2.5 цього розділу, є нижчим за мінімальний розмір штрафу, передбачений законодавством, НКРЕКП не накладає штраф, а застосовує інші санкції.

2.7. Застосування індивідуальних пом'якшень

2.7.1. Якщо ліцензіат вчиняє дії, спрямовані на усунення порушення після його виявлення, НКРЕКП до початку розгляду питання щодо відповідальності порушника має право застосувати індивідуальне пом'якшення та додатково зменшити підсумковий розмір штрафу, але не більш ніж на 50 % від підсумкового розміру штрафу. Діями ліцензіата, що спрямовані на усунення порушення, можуть бути, зокрема:

1) надання НКРЕКП матеріалів та свідчень, що вказують про врегулювання вчиненого порушення або його усунення в найкоротші строки;

2) самостійне відшкодування збитків постраждалим сторонам після виявлення вчиненого порушення, але до прийняття рішення НКРЕКП про застосування санкції у вигляді штрафу;

3) добровільна відмова від додаткової вигоди, отриманої внаслідок порушення, та її повернення всім постраждалим сторонам;

4) активна співпраця порушника з НКРЕКП, зокрема, сприяння з'ясуванню всіх обставин та наслідків порушення.

III. Розрахунок розміру штрафів, що накладаються НКРЕКП за зловживання на оптових енергетичних ринках

3.1. Етапи розрахунку розміру штрафних санкцій за зловживання на оптовому енергетичному ринку

Розрахунок штрафних санкцій за зловживання на оптовому енергетичному ринку складається з таких етапів:

1) визначення початкового розміру штрафу в залежності від характеру, серйозності зловживання та з урахуванням шкоди, завданої суб'єктом розслідування, та/або отриманої ним додаткової вигоди (у разі можливості встановлення такої шкоди або додаткової вигоди);

2) коригування розміру штрафу з урахуванням тривалості зловживання;

3) коригування розміру штрафу з урахуванням пом'якшуючих та/або обтяжуючих обставин;

4) коригування розміру штрафу з метою забезпечення належного рівня стримування від майбутніх зловживань та забезпечення пропорційності покарання за зловживання;

5) визначення підсумкового розміру штрафу та коригування розміру штрафу для уникнення перевищення максимальної межі штрафу.

3.2. Визначення початкового розміру штрафу

3.2.1. Початковий розмір штрафу за відповідне зловживання визначається шляхом застосування до фактичних обставин зловживання визначених цим розділом критеріїв оцінки характеру, серйозності зловживання, а також завданої шкоди або отриманої додаткової вигоди, яким присвоєно відповідний відсоток у залежності від серйозності зловживання.

3.2.2. За результатами оцінки кожного з критеріїв серйозності зловживання визначається відсоток для відповідного зловживання за цим критерієм.

3.2.3. Початковий розмір штрафу розраховується за формулою

$$P_{basic} = \left(\frac{(P_{max} \times XX) + (P_{Dmg} \times Dmg)}{100} \right) \times Ch \quad (4)$$

де	<i>XX</i>	– відсоток серйозності зловживання, що визначається за результатами оцінки серйозності зловживання, яка здійснюється у порядку, визначеному пунктом 3.2.5 цієї глави, %;
	<i>P_{max}</i>	– максимальний розмір штрафу за зловживання на оптовому енергетичному ринку, передбачений чинним законодавством;
	<i>P_{Dmg}</i>	– розмір додаткової вигоди чи завданої шкоди (у разі можливості встановлення такої вигоди або шкоди);
	<i>Dmg</i>	– відсоток від розміру завданої шкоди чи отриманої додаткової вигоди (у разі можливості встановлення такої шкоди або вигоди), наведений у пункті 3.2.6 цієї глави, %;
	<i>Ch</i>	– коефіцієнт характеру вчиненого зловживання, наведений у пункті 3.2.7 цієї глави.

3.2.4. Залежно від виду здійсненого зловживання на оптовому енергетичному ринку застосовується відповідний відсоток серйозності зловживання.

3.2.5. Відсотковий розмір, присвоєний виду зловживань на оптовому енергетичному ринку, становить оцінку серйозності зловживання та визначає такі величини відсотків від максимального розміру штрафу, передбаченого чинним законодавством, що застосовуються для цілей формули 4:

Вид зловживання	%
Здійснення операцій з оптовими енергетичними продуктами без реєстрації як учасника оптового енергетичного ринку	1
Порушення встановлених обмежень щодо використання інсайдерської інформації	10
Маніпулювання на оптовому енергетичному ринку	10
Спроба маніпулювання на оптовому енергетичному ринку	8
Нерозкриття або розкриття інсайдерської інформації з порушенням встановлених для розкриття такої інформації вимог.	5

3.2.6. У разі наявності шкоди, завданої суб'єктом розслідування, чи додаткової вигоди, отриманої ним внаслідок вчинення відповідного виду

зловживання, та у разі можливості їх встановлення, НКРЕКП враховує розмір завданої суб'єктом розслідування шкоди та/або отриманої ним додаткової вигоди. Для цілей обрахунку початкового розміру штрафу застосовується такі відсоткові значення від розміру шкоди, завданої суб'єктом розслідування, чи додаткової вигоди, отриманої ним внаслідок вчинення відповідного виду зловживання:

Вид зловживання	%
Здійснення операцій з оптовими енергетичними продуктами без реєстрації як учасника оптового енергетичного ринку	15
Порушення встановлених обмежень щодо використання інсайдерської інформації	25
Маніпулювання на оптовому енергетичному ринку	25
Спроба маніпулювання на оптовому енергетичному ринку	20
Нерозкриття або розкриття інсайдерської інформації з порушенням встановлених для розкриття такої інформації вимог	20

У разі відсутності або неможливості визначення розміру заподіяної шкоди або додаткової вигоди, отриманої суб'єктом розслідування внаслідок вчинення зловживання, зазначена складова розрахунку не враховується при розрахунку початкового розміру штрафу.

За наявності одночасно шкоди, завданої суб'єктом розслідування та додаткової вигоди, отриманої ним внаслідок вчинення відповідного виду зловживання, для розрахунку застосовується найбільший визначений розмір шкоди чи додаткової вигоди.

3.2.7. Залежно від характеру вчиненого зловживання застосовуються такі коефіцієнти збільшення розміру початкового штрафу:

1) у разі вчинення зловживання за відсутності цілеспрямованих дій для вчинення зловживання – коефіцієнт 1;

2) у разі цілеспрямованого створення умов або здійснення дій для вчинення зловживання або невжиття заходів для виконання/дотримання норм чинного законодавства – коефіцієнт 2.

3.3. Коригування розміру штрафу з урахуванням тривалості зловживання

3.3.1. Коригування початкового розміру штрафу, розрахованого відповідно до пункту 3.2.3 глави 3.2 цього розділу, проводиться з урахуванням тривалості зловживання. Коригування здійснюється за формулою

$$P_{\text{time adj}} = P_{\text{basic}} + (P_{\text{basic}} \times t_c \times n) \quad (5)$$

де	$P_{\text{time adj}}$	– розмір штрафу, скоригований з урахуванням тривалості зловживання;
	P_{basic}	– початковий розмір штрафу, розрахований відповідно до пункту 3.2.3 глави 3.2 цього розділу;
	t_c	– коефіцієнт у розмірі 0,001;
	n	– розрахунковий період, протягом якого тривало/триває зловживання, доба.

3.3.2. Період, протягом якого тривало/триває зловживання, визначається від моменту фактичного початку дій/бездіяльності та до:

- 1) моменту фактичного припинення дій/бездіяльності, що становить зловживання, або
- 2) дати складання висновку про результати розслідування – у разі триваючого зловживання.

3.3.3. Максимальний відсоток коригування з урахуванням тривалості зловживання не може перевищувати 50% від початкового розміру штрафу, розрахованого відповідно до пункту 3.2.3 глави 3.2 цього розділу.

3.4. Коригування розміру штрафу з урахуванням пом'якшуючих та обтяжуючих обставин

3.4.1. За наявності пом'якшуючих та/або обтяжуючих обставин НКРЕКП під час розрахунку штрафу за зловживання відповідно зменшує або збільшує його величину.

3.4.2. Коригування розміру штрафу, скоригованого відповідно до пункту 3.3.1 глави 3.3 цього розділу, з урахуванням пом'якшуючих та обтяжуючих обставин, здійснюється за формулою

$$P_{\text{conditions}} = P_{\text{time adj}} - \left(\frac{P_{\text{time adj}} \times \text{ext}}{100} \right) + \left(\frac{P_{\text{time adj}} \times \text{aggr}}{100} \right) \quad (6)$$

де	$P_{\text{conditions}}$	– розмір штрафу, скоригований з урахуванням пом'якшуючих та обтяжуючих обставин;
	$P_{\text{time adj}}$	– розмір штрафу, скоригований з урахуванням тривалості зловживання, відповідно до пункту 3.3.1 глави 3.3 цього розділу;
	ext	– пом'якшуючі обставини вчиненого зловживання, %;
	aggr	– обтяжуючі обставини вчиненого зловживання, %.

3.4.3. НКРЕКП визначає розмір відсотків для пом'якшуючих та обтяжуючих обставин для кожного окремого зловживання в кожному випадку, залежно від наявності/відсутності відповідних обставин чи сукупності відповідних обставин.

3.4.4. Максимальний розмір відсотку за пом'якшуючі обставини вчиненого зловживання не може перевищувати 50 %.

3.4.5. Максимальний розмір відсотку за обтяжуючі обставини вчиненого зловживання не може перевищувати 50 %.

3.4.6. Пом'якшуючими обставинами вчиненого зловживання є:

1) добровільне відшкодування шкоди, завданої учасникам оптового енергетичного ринку/споживачу, до виявлення зловживання (30 %);

2) дії суб'єкта розслідування до виявлення зловживання, що свідчать про бажання усунути зловживання, його негативні наслідки, обставини, що спричинили зловживання (20 %);

3) визнання та припинення зловживання після його виявлення (10 %);

4) самостійне повідомлення про факт вчинення зловживання до початку розслідування НКРЕКП (10 %).

3.4.7. Обтяжуючими обставинами вчиненого зловживання є:

1) поведінка порушника, спрямована на приховування порушення та його негативних наслідків (20 %);

2) повторне вчинення порушення на оптовому енергетичному ринку (15 %);

3) продовження вчинення порушення після того, як НКРЕКП стало відомо про вчинення такого зловживання (15 %).

Повторним вчиненням правопорушення на оптовому енергетичному ринку вважається вчинення одного й того ж правопорушення (виду зловживання).

3.5. Коригування розміру штрафу з метою забезпечення належного рівня стримування від майбутніх зловживань та забезпечення пропорційності покарання за зловживання

3.5.1. З метою дотримання принципу пропорційності під час визначення розміру штрафу за зловживання НКРЕКП має право здійснити:

1) збільшення розміру штрафу, розрахованого та скоригованого відповідно до глав 3.2 – 3.4 цього розділу, до 100 % у разі його неспівмірності з вчиненим порушенням.

Неспівмірність розрахованого розміру штрафу із вчиненим порушенням має визначатися в кожному окремому випадку правопорушення, що відповідає принципу розумності, який полягає, серед іншого, у врахуванні всіх фактичних обставин кожного окремого порушення. Для порушень, щодо яких можливо визначити розмір завданої шкоди/отриманої вигоди, критерій неспівмірності може становити перевищення розміру розрахованої шкоди/вигоди більше ніж у 10 разів за розмір розрахованого штрафу. Для порушень, щодо яких неможливо визначити розмір завданої шкоди/отриманої вигоди, критерій неспівмірності визначається на основі фактичних обставин кожного окремого порушення;

2) зменшення (у виняткових випадках) розміру штрафу, розрахованого та скоригованого відповідно до глав 3.2 – 3.4 цього розділу, до 80 % у разі, якщо сплата повного розміру штрафу обґрунтовано є неможливою або призведе до тяжкого фінансового стану та подальшої неплатоспроможності порушника, або розмір такого розрахованого штрафу не співвідноситься з важкістю зловживання/ступенем завданої шкоди.

3.5.2. Під час коригування розміру штрафу відповідно до положень пункту 3.5.1 цієї глави, НКРЕКП враховує загальну кількість зловживань (у тому числі кількість однотипних зловживань), вчинених суб'єктом розслідування за період часу, що розслідується, а також розмір завданої шкоди та/або додаткової вигоди, отриманої внаслідок вчиненого зловживання (у разі встановлення такої додаткової вигоди чи шкоди).

3.5.3. Для забезпечення належного рівня стримування від майбутніх зловживань (дотримання принципу ефективності санкцій) НКРЕКП має право здійснити збільшення розміру штрафу, розрахованого та скоригованого відповідно до глав 3.2 – 3.4 цього розділу, до 50 % у разі, якщо НКРЕКП має підстави вважати, що розрахований розмір штрафу не втримає порушника від допущення зловживання у майбутньому. Такими підставами можуть бути, зокрема, матеріальне становище порушника, розмір очікуваної вигоди від зловживання, вчинення подібних зловживань у минулому.

3.6. Визначення підсумкового розміру штрафу, коригування розміру штрафу для уникнення перевищення максимальної межі штрафу

3.6.1. Підсумковим розміром штрафу за зловживання є штраф, розрахований та скоригований відповідно до глав 3.2 – 3.5 цього розділу.

3.6.2. Максимальні розміри штрафів за зловживання, визначені статтею 77 Закону України «Про ринок електричної енергії» або статтею 59 Закону України «Про ринок природного газу», незалежно від граничного розміру штрафу не можуть перевищувати 10 відсотків річного доходу (виручки) учасника оптового енергетичного ринку від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) на оптовому енергетичному ринку.

3.6.3. У випадку, якщо підсумковий розмір штрафу, розрахований та скоригований відповідно до глав 3.2 – 3.5 цього розділу, перевищує максимальний розмір штрафу, передбачений статтею 77 Закону України «Про ринок електричної енергії» або статтею 59 Закону України «Про ринок природного газу», НКРЕКП коригує підсумковий розмір штрафу відповідно до його граничного розміру.

Директор Департаменту
ліцензійного контролю

Ярослав ЗЕЛЕНЮК

Додаток 1
до Порядку (методики)
визначення розміру штрафів, які
накладаються Національною
комісією, що здійснює державне
регулювання у сферах
енергетики та комунальних
послуг
(пункт 2.2.8 глави 2.2 розділу II)

Критерій «величина ліцензіата» для оцінки серйозності та характеру порушення

Поділ ліцензіатів за критерієм «величина ліцензіата» відбувається таким чином:

1. Для ліцензіатів, які здійснюють господарську діяльність з виробництва електричної енергії:

1) великі ліцензіати – ліцензіати, що підпадають щонайменше під один з таких параметрів:

мають встановлену потужність електроустановок 100 МВт та більше станом на момент порушення та здійснили виробництво електричної енергії 500 млн кВт·год та більше за попередній рік;

мають встановлену потужність електроустановок 100 МВт та більше станом на момент порушення та мають дохід (виручку) за рік 500 млн грн та більше;

здійснили виробництво електричної енергії 500 млн кВт·год та більше за попередній рік та мають дохід (виручку) за рік 500 млн грн та більше;

2) середні ліцензіати – ліцензіати, що підпадають щонайменше під один з таких параметрів:

мають встановлену потужність електроустановок від 20 (включно) до 100 МВт станом на момент порушення та здійснили виробництво електричної енергії від 100 млн (включно) до 500 млн кВт·год за попередній рік;

мають встановлену потужність електроустановок від 20 (включно) до 100 МВт станом на момент порушення та дохід (виручку) за попередній фінансовий рік від 20 млн (включно) до 500 млн грн;

здійснили виробництво електричної енергії від 100 млн (включно) до 500 млн кВт·год за попередній рік та мають дохід (виручку) за попередній фінансовий рік від 20 млн (включно) до 500 млн грн;

3) малі ліцензіати – ліцензіати, що підпадають щонайменше під один з таких параметрів:

мають встановлену потужність електроустановок до 20 МВт станом на момент порушення та здійснили виробництво електричної енергії до 100 млн кВт·год за попередній рік;

мають встановлену потужність електроустановок до 20 МВт станом на момент порушення та дохід (виручку) за попередній фінансовий рік до 20 млн грн;

здійснили виробництво електричної енергії до 100 млн кВт·год за попередній рік та мають дохід (виручку) за попередній фінансовий рік до 20 млн грн.

2. Для ліцензіатів, які провадять господарську діяльність зі зберігання енергії та ліцензіатів, які здійснюють господарську діяльність з агрегації:

1) великі ліцензіати – ліцензіати, що мають встановлену потужність електроустановок 20 МВт та більше станом на момент порушення;

2) середні ліцензіати – ліцензіати, що мають встановлену потужність установок від 5 (включно) до 20 МВт станом на момент порушення;

3) малі ліцензіати – ліцензіати, що мають встановлену потужність установок від 150 кВт до 5 МВт станом на момент порушення.

3. Для ліцензіатів, які провадять господарську діяльність з розподілу електричної енергії та розподілу електричної енергії малими системами розподілу:

1) великі ліцензіати – ліцензіати, що підпадають щонайменше під один з таких параметрів:

мають кількість приєднаних споживачів понад 1 млн (включно) станом на момент порушення та обсяг розподілу електричної енергії – понад 400 млн кВт·год (включно) на місяць;

мають кількість приєднаних споживачів понад 1 млн (включно) станом на момент порушення та дохід (виручку) за попередній фінансовий рік або станом на момент порушення – понад 2000000 тис. грн (включно);

мають обсяг розподілу електричної енергії – понад 400 млн кВт·год (включно) на місяць та дохід (виручку) за попередній фінансовий рік або станом на момент порушення – понад 2000000 тис. грн (включно);

2) середні ліцензіати – ліцензіати, що підпадають щонайменше під один з таких параметрів:

мають кількість приєднаних споживачів від 100 тисяч (включно) до 1 млн станом на момент порушення та обсяг розподілу електричної енергії – від 100 млн кВт·год на місяць до 400 млн кВт·год на місяць;

мають кількість приєднаних споживачів від 100 тисяч (включно) до 1 млн станом на момент порушення та дохід (виручку) за попередній фінансовий рік

або станом на момент порушення – від 500 тис. грн (включно) до 2000000 тис. грн;

мають обсяг розподілу електричної енергії – від 100 млн кВт·год на місяць (включно) до 400 млн кВт·год на місяць та дохід (виручку) за попередній фінансовий рік або станом на момент порушення – від 500 тис. грн (включно) до 2000000 тис. грн;

3) малі ліцензіати – ліцензіати, що підпадають щонайменше під один з таких параметрів:

мають кількість приєднаних споживачів менше 100 тисяч станом на момент порушення та обсяг розподілу електричної енергії – до 100 млн кВт·год на місяць;

мають кількість приєднаних споживачів менше 100 тисяч та дохід (виручку) за попередній фінансовий рік або станом на момент порушення – до 500 тис. грн;

мають обсяг розподілу електричної енергії – до 100 млн кВт·год на місяць та дохід (виручку) за попередній фінансовий рік або станом на момент порушення – до 500 тис. грн.

4. Для ліцензіатів, які здійснюють господарську діяльність з постачання або перепродажу електричної енергії (трейдерську діяльність):

1) великі ліцензіати – ліцензіати, що мають обсяг постачання або перепродажу електричної енергії 1000 млн кВт·год або більше за попередній фінансовий рік або станом на момент порушення;

2) середні ліцензіати – ліцензіати, що мають обсяг постачання або перепродажу електричної енергії 100 млн – 1000 млн кВт·год за попередній фінансовий рік або станом на момент порушення;

3) малі ліцензіати – ліцензіати, що мають обсяг постачання або перепродажу електричної енергії менше 100 млн кВт·год за попередній фінансовий рік або станом на момент порушення.

5. Для ліцензіатів, які провадять господарську діяльність з розподілу природного газу:

1) великі ліцензіати – ліцензіати, що мають кількість підключених споживачів понад 800 тисяч та обсяг розподілу природного газу – понад 200 млн куб. метрів або еквівалентний обсяг, визначений в одиницях енергії за коефіцієнтом, відповідно до законодавства, за попередній фінансовий рік або станом на момент порушення;

2) середні ліцензіати – ліцензіати, що мають кількість підключених споживачів від 100 тисяч до 800 тисяч та обсяг розподілу природного газу – від

20 млн (включно) до 200 млн куб. метрів або еквівалентний обсяг, визначений в одиницях енергії за коефіцієнтом, відповідно до законодавства за попередній фінансовий рік або станом на момент порушення;

3) малі ліцензіати – ліцензіати, що мають кількість підключених споживачів менше 100 тисяч та обсяг розподілу природного газу – до 20 млн куб. метрів або еквівалентний обсяг, визначений в одиницях енергії за коефіцієнтом, відповідно до законодавства за попередній фінансовий рік або станом на момент порушення.

6. Для ліцензіатів, які провадять господарську діяльність з постачання природного газу:

1) великі ліцензіати – ліцензіати, що мають обсяг постачання природного газу 100 млн куб. метрів та більше або еквівалентний обсяг, визначений в одиницях енергії за коефіцієнтом, відповідно до законодавства за попередній фінансовий рік або станом на момент порушення;

2) середні ліцензіати – ліцензіати, що мають обсяг постачання природного газу від 20 млн (включно) до 100 млн куб. метрів або еквівалентний обсяг, визначений в одиницях енергії за коефіцієнтом, відповідно до законодавства за попередній фінансовий рік або станом на момент порушення;

3) малі ліцензіати – ліцензіати, що мають обсяг постачання природного газу до 20 млн куб. метрів або еквівалентний обсяг, визначений в одиницях енергії за коефіцієнтом, відповідно до законодавства за попередній фінансовий рік або станом на момент порушення.

7. Для ліцензіатів, які провадять господарську діяльність з централізованого водопостачання:

1) великі ліцензіати – ліцензіати, що мають обсяг надання послуг з централізованого водопостачання більш як 40000 тис. куб. метрів за попередній фінансовий рік або станом на момент порушення;

2) середні ліцензіати – ліцензіати, що мають обсяг надання послуг з централізованого водопостачання від 9000 тис. до 40000 тис. куб. метрів (включно) за попередній фінансовий рік або станом на момент порушення;

3) малі ліцензіати – ліцензіати, що мають обсяг надання послуг з централізованого водопостачання від 300 тис. до 9000 тис. куб. метрів (включно) за попередній фінансовий рік або станом на момент порушення.

8. Для ліцензіатів, які провадять господарську діяльність з централізованого водовідведення:

1) великі ліцензіати – ліцензіати, що мають обсяг надання послуг з централізованого водовідведення більш як 20000 тис. куб. метрів за попередній фінансовий рік або станом на момент порушення;

2) середні ліцензіати – ліцензіати, що мають обсяг надання послуг з централізованого водовідведення від 9000 тис. до 20000 тис. куб метрів (включно) за попередній фінансовий рік або станом на момент порушення;

3) малі ліцензіати – ліцензіати, що мають обсяг надання послуг з централізованого водовідведення від 200 тис. до 9000 тис. куб метрів (включно) за попередній фінансовий рік або станом на момент порушення.

9. Ліцензіати, що провадять господарську діяльність з передачі електричної енергії, зі здійснення функцій гарантованого покупця, зі здійснення функцій оператора ринку, що здійснюють господарську діяльність з транспортування та зберігання природного газу, зі здійснення господарської діяльності з виробництва теплової енергії на теплоелектроцентралях, теплоелектростанціях, атомних електростанціях і когенераційних установках, належать до категорії великих ліцензіатів НКРЕКП.

Додаток 2
до Порядку (методики)
визначення розміру штрафів,
які накладаються
Національною комісією, що
здійснює державне
регулювання у сферах
енергетики та комунальних
послуг
(пункт 2.2.14 глави 2.2
розділу II)

**Алгоритм розрахунку шкоди, завданої учасникам ринку,
споживачам, ліцензіатам, або додаткової вигоди, отриманої ліцензіатом
внаслідок порушення законодавства у сферах енергетики та комунальних
послуг та відповідних ліцензійних умов**

1. У разі наявності шкоди, завданої учасникам ринку, споживачам, ліцензіатам, або додаткової вигоди, отриманої ліцензіатом внаслідок порушення законодавства у сферах енергетики та комунальних послуг та відповідних ліцензійних умов, та об'єктивних можливостей для визначення матеріального характеру наслідків таких неправомірних дій, відповідальний структурний підрозділ НКРЕКП для цілей визначення коефіцієнту, що застосовується при обрахунку початкового розміру штрафу, здійснює розрахунок шкоди споживачам, ліцензіатам, або додаткової вигоди, отриманої ліцензіатом внаслідок порушення, згідно з таким алгоритмом:

1) ідентифікація типу (шкода, завдана споживачу чи іншому ліцензіату, або отримана додаткова вигода);

ідентифікація характеру (пошкоджені прилади/обладнання/будівлі споживачів, отриманий неправомірний додатковий прибуток, що відображено у звітності, несплачені гарантовані компенсації тощо);

ідентифікація обставин/причин (з вини ліцензіата, за обставин непереборної сили, за попередньою змовою ліцензіата з іншими суб'єктами тощо);

ідентифікація кола постраждалих суб'єктів (споживач чи інші ліцензіати) та наслідків неправомірних дій ліцензіата, що призвели до шкоди або додаткової вигоди;

2) збір вихідних даних та інформації для проведення роботи зі встановлення шкоди або додаткової вигоди внаслідок порушення (документально засвідчені уповноваженими органами та/або суб'єктами господарювання, наприклад, експертними висновками, актами, витягами з протоколів, довідками, офіційними звітами зі здійснення діяльності, іншими документами, вартісні та/або технічні параметри завданої шкоди чи отриманої

додаткової вигоди), у тому числі джерела інформації щодо заподіяної шкоди чи отриманої додаткової вигоди (скарга/претензія споживача, ліцензіата, самостійне виявлення НКРЕКП під час перевірки тощо);

3) співставлення інформації, отриманої в результаті перевірки НКРЕКП або опрацювання заяв та клопотань споживачів або ліцензіатів, та наявної в офіційних документах, зокрема, первинних документах порушника та інших ліцензіатів НКРЕКП (бухгалтерська звітність, договори, моніторингова звітність, акти прийому-передачі, висновки експертів, акти комісій тощо);

4) оцінка достатності, відповідності та достовірності документів, доказів, що аналізуються;

5) ініціювання НКРЕКП за потреби проведення експертизи, здійснення додаткових запитів на інформацію/документи/докази для цілей встановлення шкоди, завданої ліцензіатам, або додаткової вигоди, отриманої внаслідок порушення;

б) визначення остаточного розміру шкоди або додаткової вигоди шляхом додавання величин, отриманих у результаті дій, здійснених згідно з цим підпунктом, комплексний розрахунок шкоди або додаткової вигоди, що передбачає застосування в тому числі, але не обмежуючись, таких методів розрахунку:

метод прямого розрахунку додаткової вигоди або завданої шкоди, що заснований на аналізі первинних документів, виставлених рахунків, інших підтверджуючих документів та визначенні розміру додаткової вигоди/шкоди шляхом проведення додаткових розрахунків НКРЕКП згідно з чинним законодавством;

оціночний метод розрахунку додаткової вигоди або завданої шкоди, що передбачає а) визначення вартості відтворення (заміщення) об'єктів, яким завдана шкода; б) визначення ринкової вартості подібних об'єктів, які за своїми технічними, споживчими, функціональними, економічними показниками можуть бути їм рівноцінною заміною; в) встановленні різниці між фінансовими результатами діяльності ліцензіата, отриманими внаслідок настання обставин порушення та за відсутності обставин порушення;

врахування (за наявності) додаткових відомостей, що пов'язані із завданою шкодою та/або отриманою додатковою вигодою;

визначення кінцевої величини шкоди або додаткової вигоди шляхом додавання величин, отриманих у результаті дій, здійснених згідно з цим підпунктом.

2. Розмір шкоди, завданої учасникам ринку, споживачам, ліцензіатам, або додаткової вигоди, отриманої ліцензіатом внаслідок порушення, визначається структурним підрозділом НКРЕКП виключно на підставі достовірних та офіційних даних, інформації та документів.